

Udkast til Plejeplan for Christianias grønne områder 2013-2022

Christianias Gartnergruppe
November 2012

Udkast til Plejeplan for Christianias grønne områder 2013-2022.....	1
Forord	3
Indledning	3
Mål og principper for naturforvaltningen	3
Baggrund	4
Christianias gartnergruppe og den økologiske naturpleje	5
Naturgrundlag	5
Naturtyper	6
Skov	6
Urørt skov	7
Lysåben Natur.....	7
Bynatur.....	7
Vand	8
Trusler mod Christianias natur	8
Invasive arter.....	8
Menneskeskabt forstyrrelse.....	9
Christianias områder	9
Dyssen – Nord, Midt og Syd.....	9
"Skoven" – Blå Karamel og Bjørnekloen.....	11
Nordområdet – Den lysåbne bastion	12
Mælkebøtten	12
Fabriksområdet	13
Løvehuset	14
Sydområdet.....	15
Mælkevejen.....	15
Psyak	15
Fredens Ark og Tinghuset	16
Kaninøen.....	16
Ordforklaring	17
Litteraturliste	17

Forord

Nedenstående mål og principper har været bragt i ugespejl nr. 34 2012, og er efterfølgende blevet godkendt på en række møder, men den øvrige tekst har ikke. Den sendes nu i høring for efterfølgende om nødvendigt at blive justeret. Da forhandlingerne med staten om den fremtidige forvaltning af voldene endnu ikke er afsluttet, kan vi på indeværende tidspunkt dog ikke garantere, at der ikke indenfor kort tid vil vise sig behov for at vi kommer tilbage med forslag til yderligere ændringer.

Indledning

Denne plejeplan¹ beskriver naturen på alle Christianias områder og er tænkt som et værktøj til at forbedre denne, til gavn for både mennesker, dyr og planter. Planen indeholder en analyse af de nuværende forhold på Christiania, en beskrivelse af hvilke mål Christiania ønsker for de grønne områder, og en redegørelse for hvordan disse mål skal opnås.

Plejeplanen beskæftiger sig med alle arealer på Christiania; både områder med en høj koncentration af bebyggelse, og de områder, hvor naturen fylder mest.

Mål og principper for naturforvaltningen

Naturen ligger ikke i Christiania, Christiania ligger i Naturen.

Det overordnede mål for CA's Natur er at **bevare og udvikle naturen, i respekt for fæstningsanlægget til glæde for christianitter, naboer og besøgende.**

Det betyder, at den biologiske mangfoldighed skal søges fremmet overalt. CA skal ligge i naturen. Naturen skal ikke kun være henvist til enkelte indhegnede enklaver. Der skal sikres offentlig adgang til alle fællesarealer, bortset fra særligt udsatte steder hvor hensynet til natur, kultur eller mennesker kræver det.

Vi taler om 'naturdogmer' eller principper for natur og naturoplevelse. Nedenfor angives først 8 principper for en god natur, og dernæst 8 principper for en god naturoplevelse:

Principper for god natur:

- 1. Minimeringsprincippet.** Dvs. tilbageholdenhed med indgreb overfor naturen. Ofte har den det bedst ved at blive ladet i fred. På CA arbejder vi hellere med - end mod naturen = økologisk pleje.
- 2. Kompensationsprincippet:** Ved enhver fremtidig inddragelse af nyt areal skal naturen kompenseres. Så hvis du griber ind et sted, må du så gøre noget til gengæld ved at gøre noget godt et andet sted.
- 3. Genopretningsprincippet:** Skete skader på naturen skal så vidt muligt søges udbedret, på samme måde for 'naturarven' som hvis der var tale om kulturarven.
- 4. Subsidiaritetsprincippet:** Det enkelte område på CA skal under respekt for de her opregnede principper, selv stå for planlægning og pleje, hvis det er det der ønskes.
- 5. Omhyggelig beslutningstagning:** Alternativet til et negativt indgreb mod naturen skal være velbelyst inden afgørelsen træffes. F.eks. flytte en vej fremfor at fælde et vejtræ.
- 6. Habitatprincippet:** Nye muligheder for naturens trivsel og arternes mangfoldighed indtænkes ved enhver udformning af bygninger og arealdispositioner på CA.

¹ Dette udkast til "Plejeplan for Christianias grønne områder 2013-2022" er udarbejdet af Anders Adams fra Christianias gartnergruppe og den øvrige del af Christianias gartnergruppe, i samarbejde med Peder Agger fra Christiania Fondens bestyrelse og med bidrag fra gruppen "Christianias frie natur".

7. **Autenticitetsprincippet:** Eksisterende naturforhold er i reglen bedre, end dem vi kan skabe. Man bør derfor pleje eksisterende bevoksninger fremfor at plante nyt, og vælge oprindeligt danske arter som bøg, eg, røn og hassel fremfor indførte (med mindre andet taler herimod).
8. **Variationsprincippet:** Etablere variation på hele CA og ved udformningen af det enkelte areal med både et stærkt kultiveret og et 'vildt hjørne', eller ved at variere plejeindsatsen.

Principper for gode naturoplevelser

De senere års forskning har gjort os klogere på, hvad det er for karaktertræk ved vores omgivelser, der gør dem attraktive. Den svenske forsker Patrik Grahn fremhæver otte forhold, vi kan tilslutte os:

1. **Variation** som beskrevet ovenfor under pkt.8 samt artsrigdom. Også variation i landskabet mellem det ret så kultiverede syd og det vilde nord, mellem lys og mørke, udkig og tykninger har betydning.
2. **Stilhed**, ro og uforstyrrethed. Udover at være bilfri skal CA være fri for overdreven elektrisk belysning, så man kan se stjerner og nyde mørket.
3. **Åbenhed** herunder tilgængelighed som princip. De steder, hvor der aht. beboerne eller naturen skal være begrænset adgang sker det med 'usynlig' regulering såsom stiføring, kvas eller tornekrat.
4. **Folkelighed** ved at man kan møde andre og finde service i forskellige former for forskellige mennesker eller aktiviteter: leg, græs til solbadning, bænke til kaffedrikning, stille rygning og picnic.
5. **Rumlighed** dvs. oplevelse af at komme ind i en anden verden, som er rummelig og fri. Dette giver næsten sig selv på CA. Skilte som Vadestedets 'uprivat' bidrager som eks. på en fin måde hertil.
6. **Tryghed** dvs. man kan slappe af f.eks. lege trygt. Det betyder ikke at alle træer langs stier og rundt om husene skal fældes og erstattes med lysmaster. Der findes snildere og mere 'økologiske måder.
7. **Kulturlighed** dvs. at opleve kulturhistorie der giver følelse af en svunden tid eller større verden. Respekt for natur(arv) og kulturarv, men også for senere kulturlag og den store verden.
8. **Vildhed** i form af den livskraftige vildtvoksende vegetation som findes på CA som ingen andre steder i byen. Hvis alle ovennævnte principper respekteres, vil vildheden stadig have plads på CA.

Baggrund

Christiania omfatter 34 ha. Derudover udgør stadsgraven ca. 17ha.

Voldanlægget på Christiania er en del af Københavns forsvarsring, der blev planlagt i 1600-tallet efter anvisning af Chr. IV som et sammenhængende anlæg omkring København. Det handlede dengang om beskyttelse mod overgreb og krig; og især efter svenskekrigen (1658-60) blev anlægget udbygget. Allerede i 1700-tallet hvor der, for en tid, var fred og ingen fare, blev det militære aspekt nedtonet, og anlægget brugt til frugtavl, placering af vindmøller, dyrehold – og til promenader. Omkring midten af 1800-tallet var anlægget blevet helt utidssvarende. I 1971 besættes Christiania området og en fristad fødes.

På grund af militærets produktion af krudt m.v. på det nuværende Christiania, findes der desværre mange steder på Christiania en mere eller mindre alvorlig jordforurening. I forbindelse med plejen af områderne, kan det være nødvendigt at fjerne forurenede jord og tilføre ny ren jord. Dette er allerede sket flere steder på Christiania. Ved nyanlæg anvendes der ren jord.

Christianias gartnergruppe og den økologiske naturpleje

Christianias gartnergruppe er en arbejdsgruppe under Christianias selvforvaltning. Gruppen arbejder med pleje og vedligehold af Christianias grønne områder, samt stier, trapper, bænke, udsigtspladser og andre rekreative faciliteter. Gartnergruppen anlægger og vedligeholder stisystemer, og bruger mange ressourcer på at restaurere og genoprette den erkendtbare voldprofil, hvor volden bliver slidt. Gartnergruppen arbejder for at forbedre og øge naturindholdet og naturkvaliteten på hele Christiania. Gartnergruppen sørger for at fritskære brandveje og brandsugebrønde. Gartnergruppen etablerer kystsikring med kampesten langs stadsgraven, hvor erosion truer fortidsmindet og vores tørre sokker.

På Christiania findes et udpræget nærdemokrati. Christiania er opdelt i 15 separate områder, der er det besluttende organ på en lang række punkter, herunder pleje af de grønne områder. Christianias gartnergruppe udvikler i samarbejde med de enkelte områder og beboere, de planer der ligger til grund for naturplejen i området. Der er derfor i al omgang med de grønne områder på Christiania et grundigt forarbejde hvor mange hensyn bliver afvejet. Områdernes individuelle ønsker og behov, samt store lokale viden, bruges i samarbejde med Gartnergruppens ekspertise til at opnå det bedste og mest gennemarbejdede resultat.

Dette grundige og lokalt forankrede forarbejde er en vigtig del af den økologiske naturpleje. Den økologiske naturpleje forsøger at tænke menneske og natur ind i en organisk sammenhæng. Christianias natur skal udover, at indeholde en stor artsdiversitet og et højt naturindhold, også byde på store rekreative værdier. Et eksempel på dette er den måde, hvorpå variationen i de grønne områder udfordrer sanserne og skaber spænding om, hvad der gemmer sig om næste hjørne. At naturen er så varieret og med så forskellige indtryk på Christiania, understøtter den finurlighed der hviler over hele fristaden, og danner en smuk ramme om de også ofte overraskende huse. Den økologiske naturpleje betyder at gartnergruppen, i så vidt muligt omfang, anvender lokale materialer høstet i Christianias egen natur til trapper, hegn, bænke m.v. Den økologiske naturpleje er selvfølgelig totalt giftfri og har været det siden 1971!

Den økologiske naturpleje er en indsats med rod i lokalmiljøet, og Christianias gartnergruppe består af mennesker der bor på Christiania eller bruger området meget, også i fritiden. Det betyder at der er en stor nærhed, og en omfattende viden om brugen og forholdene i de grønne områder.

Det er vigtigt at understrege, at et utal af naturelskende christianitter igennem alle årene og til stadighed passer og forskønner primært bynaturen (jf. afsnit om naturtyper) på eget frie initiativ.

Naturgrundlag

Det område der i dag er Christiania, var oprindeligt fladvandet brakvand og enkelte strandenge. Det anlagte voldanlæg indeholder en natur som er såkaldt sekundær natur. Arterne der findes på Christiania i dag er alle udplantede eller selvspredte, efter fæstningsanlægget var etableret. Dog findes der på Christiania urter, bl.a. Strandasters, der er knyttet til strandengsvegetationen. Disse præg af strandeng findes langs stadsgravens vandkant. Til trods for at meget af vegetationen ikke er indvandret naturligt, er arterne på Christiania – og navnlig træarterne - dog for langt størstedelens vedkommende hjemmehørende, dvs. arter, der naturligt findes i Danmark. Hjemmehørende arter passer naturligt ind i vores forskellige økosystemer, og har derfor en større rigdom af fugle, svampe, insekter m.v. tilknyttet. I det omfang Christianias gartnere udplanter træer og buske, vil arterne være hjemmehørende med mindre andet taler stærkt imod dette. Dog vil der i bynaturen, der allerede rummer en mængde eksotiske arter i form af haveplanter m.v., stadig plantes andet end hjemmehørende arter.

Christiania er i dag et grønt område midt i byen. Det rummer en række biotoper og mikrohabitater. Nærheden til vand, både i form af ferske vandhuller (magasindamme), brakvand og saltvand,

resulterer i et højt naturindhold med et stort potentiale for naturrigdom. Christiania er et vigtigt led i en grøn korridor mellem Vest- og Østamager, og er et af de mest artsrige områder for biodiversiteten i Københavns kommune. Noget der er helt unikt midt i en storby.

Christiania er hjemsted for den Brune flagermus og muligvis andre arter flagermus, der alle er særligt beskyttede arter, omfattet af EU's Habitatdirektivs bilag IV. Derudover yngler en lang række fugle i området, og Christiania er sammen med resten af amager, en vigtig rasteplads for mange trækkende fugle.

Naturtyper

I plejeplanen arbejdes der med 4 forskellige naturtyper for Christianias områder. De 4 typer er Skov, Urørt skov, Lysåben natur og Bynatur.

Skov

Skovbevoksede arealer findes på store dele af Christiania. Det gælder bl.a. for hele dyssen, dele af Nordområdet, Fabriksområdet og Fredens Arks område. Skovene og bevoksningerne² har mange forskellige udtryk på Christiania. Det er vigtigt at bevare det mangfoldige udtryk som skovene rummer. Her findes mørkere og lysere bevoksninger, højstammet skov, kratskov og bevoksninger med forskellige dominerende arter, der medvirker til et bredt spektrum af skovtyper. Fælles for plejen af disse områder er, at der sker en løbende tynding for at sikre et varieret skovbillede, med stor artsvarian og sunde træer med god aldersspredning. Tyndingen er ofte et redskab der bruges, for at bibeholde en etageret lysåben skov med en frodig underskov.

Det er i skovområderne at gartnergruppen finder de naturmaterialer der bliver brugt til trapper, bænke og andre rekreative faciliteter på hele Christiania. Det er også fra disse bevoksninger at Christianias fælles badehus forsynes med en stor del af det brænde, der bruges til opvarmning af vand og sauna.

I plejen af skovområderne følges 6 hovedprincipper.

Biodiversitet

Træer eller bevoksninger der udgør fødegrundlag eller bolig for specielle arter, bl.a. flagermus og hulrugende fugle, bevares. Mængden af dødt ved er vigtig for biodiversiteten, og store træer der ikke er til fare for bebyggelse og mennesker, bevares til naturligt henfald. Derfor nyder store og gamle træer, inklusiv døde eller døende træer, en særlig beskyttelse fordi de især er grundlag for en artsmangfoldighed af dyr og planter.

Variation

Artsfordelingen blandt buske og træer søges at være bredest mulig. I en bevoksning med mange træer af en art, gives der ved hugst plads og lys til andre mindre hyppige arter, der findes i bevoksningen. Variation vurderes også over en større skala. Hvis et område indeholder bestemte arter med et bestemt udtryk, vil næste bevoksning indeholde andre arter og et andet udtryk. Med Asketræets tilbagegang grundet angreb af Asketoptørre, skal der sættes fokus på andre lystræarter og disses levevilkår, og spredningsmuligheder skal søges forbedret.

Placering

Der tages højde for træernes indbyrdes placering, samt placering ifht. Stier, veje, rekreative områder og bebyggelse.

Æstetik

Smukke eller særegne træer med stor æstetisk værdi bevares, og deres levevilkår optimeres igennem hugst af omkringstående træer. Udsigtspunkter over sø og vold indtænkes i alle tyndinger.

² En bevoksning er i denne sammenhæng defineret som selvetableret træ og busk vegetation.

Sundhed

De sundeste og mest vitale træer bevares for at bibeholde og fortsat have store, og markante træer på Christiania.

Udbytte

Skoven kan med den rigtige pleje opfylde ovenstående principper, og samtidigt give et udbytte i form af gavntræ,- et lokalt, bæredygtigt og CO2 neutralt materiale.

Urørt skov

Den urørte skov er arealer der uhindret udvikler sig på naturens præmisser. Sådanne områder findes allerede i nogen grad på Christiania i områderne *Blå Karamel* og *Bjørnekloen*, på dele af *Dyssen* samt *Kaninøen*. Urørt skov er skov, hvor der ikke foretages nogen form for hugst eller tynding af træer og buske. Døde træer efterlades i skovbunden. Dødt ved er en vigtig forudsætning for en lang række dyrearter, herunder hulrugende fugle, flagermus og insekter, samt mange svampearter.

De nævnte områder har i en årrække tilnærmelsesvis været plejet efter principper for urørt skov, men mængden af dødt ved er fortsat lille i områderne. Specielt dødt ved i store dimensioner danner grundlag for en høj artsmangfoldighed. Ydermere er det vigtigt at der både findes stående og liggende døde stammer, da levevilkårene er forskellige i liggende og stående dødt ved. Kontinuitet er en vigtig faktor i al naturpleje da det tager tid for arter at indfinde sig i områderne. Samtidig er det vigtigt at der konstant er træer i alle aldersklasser med en stor spredning af arter, for at sikre flest mulige forskellige mikrohabitater, og dermed den størst mulige biodiversitet. Urørt skov får med tiden et vildt og urskovsagtigt præg, med væltede træer i forskellige stadier af forrådnelse, og med tætte bevoksninger samt naturligt opståede lysninger, hvor store træer er faldet.

Lysåben Natur

Den lysåbne natur er en fællesbetegnelse for de naturtyper der (ofte ved menneskelig påvirkning) har udviklet sig til plantesamfund med mange arter af lavt voksende urter (blomster), og en ringe grad af træbevoksning. Danmark er som udgangspunkt et skovland, og langt de fleste steder i landet vil et område vokse til med skov, hvis menneskelig aktivitet ophører. De lysåbne naturtyper er bl.a. eng, overdrev og hede. Mange af de lysåbne naturtyper er opstået som følge af tidligere tiders landbrugsdrift. På engene slog man hø og hindrede derved træerne indvandring, og overdrev opstod ofte fordi stejle og svært opdyrkelige arealer blev brugt til græsning til landsbyens dyr. Den lysåbne natur er sjælden i Danmark, og er den naturtype hvis udbredelse er blevet mest reduceret i igennem de sidste 100 år.

På Christiania findes der område, der bliver plejet med metoder, der ligner tidligere tiders landbrugsdrift. Det drejer sig om dele af voldene der årligt bliver slået, med en efterfølgende fjernelse af det afskårne materiale. Denne pleje har flere funktioner. Når der foretages en kontinuerlig slåning,forhindres træer og buske i at etablere sig, og derved skabes der gode muligheder for mange blomstrende arter. Samtidig kommer solens lys og varme helt ned til jorden og skaber gode muligheder for urter, insekter og sommerfugle. Når det afskårne materiale fjernes, opstår der pletter med barjord som en række planter, og ikke mindst insekter er afhængige af. Samtidig fjernes næringsstoffer og jorden udpines i nogen grad. Dette er i denne sammenhæng positivt, da der i Danmark er et overskud af kvælstof i luften fra primært landbrugsproduktion og transportsektor. Den øgede mængde kvælstof fremmer enkelte næringskrævende arter, som kan dominere et område totalt og derved reducere naturkvaliteten. Det er f.eks. nælder, tidsler og burre.

Bynatur

Bynatur er en bredt defineret størrelse, der som udgangspunkt dækker over alle planter og dyr der lever i, på, og ved vores boliger og anden bebyggelse. Christianias huse er ofte indtænkt i

sammenhæng med den omgivende natur, og den omgivende natur får ofte lov til at brede sig ind i den menneskelige sfære. Bynatur er småparker, haver, bede, træer og altan kasser, men bynatur er også brændestabler, glemte vildvoksende hjørner og kroge, rodzoneanlæg og kompostbunker. Christianias bynatur er noget af det mest vildvoksende, varierede og mangfoldige der findes. Christianias bynatur er rig på arter, da bynaturen er omgivet af og integreret i større naturområder, og derfor ikke lider under den samme form for mangel på grønne korridorer, som mange af byens parker gør. Som beskrevet i **Habitatprincippet** i Christianias ”**Principper for god natur**” skal nye muligheder for naturens trivsel og arternes mangfoldighed, indtænkes ved enhver udformning af bygninger og arealdispositioner på Christiania.

Vand

Christianias natur er præget af nærheden til vand som beskrevet ovenfor. I stadsgraven findes et rigt fugleliv på trods af, at vandkvaliteten er ringe. Dette skyldes bl.a. udslip af kloakvand fra kommunens kloakledninger, der krydser stadsgraven. Den store vandoverflade har en vigtig betydning for rastende fugle. Stadsgraven har en veludviklet rørskov med et dertil knyttet fugleliv. Rørskoven har yderligere en vigtig kysterosionsdæmpende virkning. Vandet på Christiania har en stor rekreativ værdi, og udgik over vandfladerne indtænkes i plejen af bevoksninger som beskrevet ovenfor. Derudover er mulighederne for leg i vandkanten mangfoldige. Dette kan dog ikke gennemføres i perioder hvor stadsgraven er forurenet med colibakterier og lignende.

Trusler mod Christianias natur

Invasive arter

På Christiania findes invasive planter. Invasive plantearter er planter der ikke er hjemmehørende i Danmark, men er blevet indført i landet enten ved et tilfælde, eller som haveplanter. De har ikke naturlige fjender i den danske natur og da de er aggressive i vækst, breder de sig overordentligt hurtigt og kvæler den naturlige vegetation. Dette fører til en artsfattig og ensformig natur, samt forringelse af landskabelige og rekreative værdier. Samtidig er de invasive arter vanskelige at bekæmpe, og det kræver en målrettet indsats for at udrydde dem. Dette er ikke desto mindre utroligt vigtigt. Omkostningerne ved at lade invasive plantearter brede sig, er et mere eller mindre uigenkaldeligt tab af naturligt hjemmehørende arter, naturtyper og økosystemer på stedet. Christiania har 2 invasive plantearter som beskrevet nedenfor. For begge arters vedkommende er udbredelsen dog fortsat begrænset, og med den rette bekæmpelsesstrategi vurderes det, at begge arter kan udryddes indenfor denne plejeplans tidshorisont.

Kæmpebjørneklo

I moseområderne i Blå karamel og Bjørnekloen findes spredte små bestande af Kæmpebjørneklo. På kendte levesteder bliver planten løbende bekæmpet af Christianias gartnergruppe. Arealer hvor planten tidligere har vokset, overvåges i en årrække, for at sikre at bestanden er bekæmpet. Bekæmpelsesmetoden der anvendes er rodstikning af planter inden blomstring.

Japansk pileurt

Flere steder i den centrale del af Christiania (Fabriksområdet, Psyak, Arken mv.) findes der beplantninger af Japansk pileurt. Så længe pileurten befinder sig i haver og lignende og så længe haveaffald indeholdende Japansk pileurt bliver afleveret på genbrugsstationen og ikke smidt i en kompost eller i naturen, udgør den ikke en trussel mod Christianias natur.

Der findes dog også bestande af Japansk pileurt i Christianias naturområder. Der er tale om bestande der har bredt sig fra nærliggende haver. Bestandene findes på følgende områder:

- Okkulte skole på Norddyssen.
- Ved Ednas hus på Midtdyssen.
- Rodzoneanlæg ved Hangaren i Nordområdet.
- Ved Refshalevej ved det Lyserøde børnehus.

- Tipipladsen i Bjørnekloen.
Disse bestande skal bekæmpes målrettet.

Snebær og Liguster

Snebær/Liguster er ikke defineret som en invasive arter, men optræder invasivt flere steder på Christiania. Omfanget og spredningen af arterne skal derfor monitoreres, og deres udbredelse skal flere steder reduceres. Snebær og Liguster er ikke hjemmehørende, har få arter tilknyttet, og kan med fordel udskiftes med hjemmehørende bær og frugtbærende buske.

Menneskeskabt forstyrrelse

Christiania oplever en stadig øget belastning af brugere. Det skal indledningsvist fastslås at det er positivt at både københavnere og turister nyder og bruger Christiania i høj grad. Dette understreger nødvendigheden af Christiania, både som et eksperimenterende og alternativt byområde og understreger behovet for grønne områder for byens borgere. Den store tilgang medvirker dog også et massivt slid på Christianias grønne områder. Slid på volde og stisystemer modvirkes løbende af gartnergruppens daglige arbejde. Men naturen har også brug for ro for at kunne udvikle sig optimalt, og for at flora og ikke mindst fauna kan reproducere. Den økologiske naturpleje og helhedstænkningen ifht. Christianias grønne områder, indtænker i alle anlæg af stier og rekreative faciliteter, den mest hensigtsmæssige måde at styre brugernes færdsel. Dette gøres med henblik på at sikre så store rekreative naturoplevelser som muligt, samtidigt med at der findes naturområder i fristaden der er forholdsvis uforstyrrede.

Christianias områder

Dette afsnit indeholder en kort beskrivelse af naturen på hvert af Christianias områder. Herunder følger en opsummering af den nuværende pleje, en fremtidig målsætning, og med hvilke midler målsætningen kan opnås.

Konkrete arbejdsopgaver planlægges altid i samråd med områderne med udgangspunkt i de overordnede mål beskrevet i denne plejeplan.

Dyssen – Nord, Midt og Syd

Dyssen som oprindeligt var den yderste forsvarsring i fæstningsringen, består i dag af 3 områder.

Beskrivelse:

Norddyssen, Midtdyssen og Syddyssen er alle spredt bebyggede, med større eller mindre koncentration af huse. Imellem husene på begge sider af dyssevejen findes der større sammenhængende skovbevoksninger. Bevoksningerne er forholdsvis uforstyrrede, da langt den overvejende del af beboere og gæster, herunder mange motionsløbere, færdes på selve Dyssevejen. Vegetationen består generelt af veludviklet højstammet skov, med forholdsvis bred artsvariation. Ask, Ahorn og Tjørn dominerende som på det øvrige Christiania. Bevoksningerne har flere steder et sluttet kronetag, men fremstår alligevel lysåben, både pga. den store andel af lystræer, men også fordi bevoksningen er smal (20-30m), og derved får karakter af skovbryn. Den ydre del af dyssen, den såkaldte "Glacis", er fra Autogena og til Aircondition udlagt til urørt skov. Bag Autogena findes desuden mindre lysninger der bliver slået ca. én gang årligt. Bag Aircondition findes en kratskov, der tyndes løbende.

Nuværende Pleje:

Der foretages regelmæssige tyndinger i bevoksningerne. Bynatur passes i samråd med beboere.

Målsætning:

Skovbevoksningerne på Dyssen plejes fortsat efter de 6 principper for skovdrift på Christiania. Bevoksningerne udvikler sig til endnu mere artsdiverse habitater. Mængden af dødt ved øges markant indenfor denne plejeplans tidshorisont. Skoven udvikler et mere vildt og urskovsagtigt præg. Dysseskoven leverer fortsat gavntre og brænde til Gartnergruppen og Badehuset. Derfor skal skoven også fortsat drives så der kan høstes gode naturmaterialer i fremtiden. Den ydre del af

dyssen ud mod den ydre stadsgrav bibeholdes som urørt skov. Der opstilles et fugletårn på Norddyssen for at forbedre mulighederne for at iagttage fuglelivet.

Virkemidler:

For skovbevoksninger gælder: For at øge mængden af dødt ved, efterlades nogle træer på skovbunden efter tynding. Hvor det er ønskeligt kan mængden af stående dødt ved øges ved at ringe (se ordforklaring) træer, i stedet for at fælde dem. Dog skal træerne være placeret således at de efterfølgende ikke udgør en risiko, når de efter en årrække falder. Afskårne grene og kviste efter fældninger efterlades i højere grad i skovbunden. Mængden af lys og skyggetræer reguleres løbende og Asketoptørrens udvikling monitoreres.

”Skoven” – Blå Karamel og Bjørnekloen**Beskrivelse:**

Områderne Blå Karamel og Bjørnekloen ligger i forlængelse af hinanden som de to sidste Christiania områder langs Refshalevej. I områderne er der spredt bebyggelse og områderne er generelt dækket af skov, både mod Refshalevej, på voldkronen og langs stadsgraven. Skoven er hovedsagligt højstammet skov med en række træ- og buskarter, hvoraf langt de fleste er hjemmehørende i Danmark. De dominerende træarter er, Ask, Ahorn og Tjørn. Endvidere er Elm flere steder den dominerende underskov. Den sjældne sommerfugl, Det hvide w findes på Christiania og er knyttet til Elmen. Derudover findes der bl.a. Hestekanstanje (som ikke er hjemmehørende i Danmark), Seljerøn, Lind, Alm. røn, Gråpære, Alm. hyld samt enkelte Eg, Seljepil, Spidsløn, Taks, Fuglekirsebær m.v. Desuden findes der en række buske og vilde rosen arter. Der findes stadig en række af de oprindelige solitærtræer på voldkronen der fremstår som smukke, store og markante træer.

Skoven fremstår lysåben og frodig. I nogen områder er underskoven hovedsagligt Tjørn, og i andre består underskoven af stød og rods kud af Elm. Der er på mange steder en kraftig opvækst af Ahorn. Kronelaget udgøres overvejende af blanding af Ask og Ahorn. grundet Asketoptørre må det forventes, at Ahorn langsomt vil overtage en større og større del af skoven, i takt med at Asken bliver reduceret. Ask er et udpræget lystræ og skoven må derfor forventes at blive mere mørk. Der er uhensigtsmæssigt store bestande af Snebær og Liguster på dele af områderne.

I begge områder findes en magasindam. Dammen er en del af fæstningsanlægget og har oprindeligt haft helt åbent vandspejl. Begge damme er efterhånden groet til, hovedsagligt med pil og udvikler sig hen mod moselignende natur. I Blå Karamel er en del af magasindammen blev oprenset i 2008. Oprensningen har fritlagt en del af magasindammens vandspejl. Det resulterer i et mere varieret miljø ved magasindammen, til glæde for en række arter af flora og fauna der lever i og ved magasindammen. Bl.a. findes der en større bestand af Lille vandsalamander. Samtidig kan historisk interesserede få et billede af, hvordan denne del af fæstningsanlægget har set ud.

Nuværende Pleje

Der bliver ikke foretaget tynding og fældning i områderne. Dog er der foretaget lettere udtynding af nogle dele af skoven inden for de sidste 10 år. Træer der står tæt på bebyggelse fældes, eller beskæres løbende, efter ønske og aftale med de enkelte beboere.

Målsætning:

Områderne udvikler sig mod urørt skov som beskrevet i afsnittet om naturtyper. Skoven vil på længere sigt udvikle et vildt og urskovslignende præg, med væltede stammer, hule træer og høj biodiversitet. Naturkvaliteten øges i magasindammene og tilgroningen reduceres. Snebær og Liguster bestande reduceres.

Virkemidler:

Der foretages ingen indgreb i form af hugst på de grønne arealer i Bjørnekloen og Blå Karamel. Dog fjernes eller beskæres fortsat træer der er placeret i umiddelbar nærhed af beboelse eller stier, hvis træerne udgør en risiko for skade på personer eller huse. Sådanne fældede træer efterlades så vidt muligt i skovbunden til naturligt henfald.

Dele af magasindammen i Bjørnekloen oprenses som det er sket i Blå Karamel.

Invasive arter bekæmpes aktivt. Udbredelsen af Snebær og Liguster monitoreres, og den nedskæres hvor den har en negativ virkning på det overordnede naturindhold.

Nordområdet – Den lysåbne bastion

Beskrivelse:

Nordområdet består af flere naturtyper. Området langs langgaden og ved Børneengen kan defineres som bynatur. Her findes utroligt mange rosen arter. Den indre del af volden bagved børneengen og ved kommandørhuset, har karakter af skov. Voldkronen og den ydre del af volden (mod stadsgraven) bliver, på de fleste strækninger plejet som lysåben natur. På denne del af volden findes der dog flere mindre grupper af træer, samt spredte træer over hele det lysåbne område. På voldkronen i Nordområdet findes også de bedst bevarede rækker af solitær træer fra militærets tid.

Nuværende Pleje:

Bynaturen plejes ved, i samarbejde med området at beskære og fælde uønskede træer og anden opvækst, samt give lys og luft til nye træer og buske.

Skov områderne plejes efter de 6 principper der er beskrevet i afsnittet om naturtypen skov.

I de lysåbne områder bliver der taget høslæt med efterfølgende fjernelse af afskåret materiale, én gang årligt i juli måned. Slæt tidspunktet bevirker at de fleste blomster har nået at sætte frø inden. Slåningen vedligeholder og forbedrer hvert år den lysåbne natur på volden, samt fastholder den smukke voldkronen og solitærtræerne i området.

På voldkronen genplantes der løbende solitærtræer hvor gamle er væk, for at forny og bibeholde det smukke udtryk.

Målsætning:

Områdets bynatur plejes fortsat. Flere blomstrende mindre træer og buske plantes langs langgaden, for at skabe en blomstrende og endnu smukkere gade.

Skovområdets udtryk fastholdes.

Den Lysåbne natur udvides arealmæssigt og artsmangfoldigheden øges.

Voldkronens solitær træer bevares.

Virkemidler:

Skovbevoksninger på den ydre del af volden reduceres nænsomt de steder hvor bevoksningen er mindre interessant ifht. Biodiversitet og æstetik, og hvor en reduktion kan forbedre den lysåbne natur. På de eksisterende lysåbne områder fjernes op mod halvdelen af træer og buske, for at sikre et fortsat lysåbent præg. Der fjernes hovedsagligt mere skyggegivende træer som Ahorn og Kastanje, hvorimod Ask, Birk, Fuglekirsebær og specielt Tjørn bevares. Den lysåbne natur har karaktertræk der minder om naturtypen overdrev, hvor Tjørn er en naturlig del af økosystemet. Samtidig nedskæres alle Snebær buske. Snebær er ikke hjemmehørende i Danmark, den fylder hurtigt meget i den lysåbne natur, og Snebær er meget udbredt på store dele af Christiania, hvor den nogen steder har invasiv karakter.

Derudover planlægges det at indsamle hø fra biologisk mere værdifulde overdrev, i umiddelbar nærhed af Christiania. Det er oplagt at finde sådanne områder på Amager fælled. Dette hø spredes på de lysåbne områder efter høslæt. Frø fra det importerede hø vil kunne øge artsmangfoldigheden for naturtypen.

Mælkebøtten

Beskrivelse:

Området består som Nordområdet af flere naturtyper. Mælkebøtten er dog et tæt bebygget område, og de fleste grønne arealer ligger i forlængelse af bebyggelse og defineres som bynatur. Den kommer til udtryk i haveanlæg, eksotiske buske og klippede plæner, men som overalt på Christiania findes der hjørner med vild og oplejet natur, også i bynaturen. Fra voldkronen og til stadsgraven på bastionens østside er arealet dækket af en, for Christiania, typisk skovbevoksning med Ask og Ahorn, samt en række andre arter. På bastionens sydside er voldkronen dækket af spredte træer og buske, mens voldsiden er krat og græsbevokset. Nedenfor volden findes det rekreative område Fluepapiret. Fluepapiret er græsbevokset med enkelte træer og buske. Mælkebøtten, og ikke mindst Fluepapiret, er i sommerhalvåret udsat for et meget stort slid. Langs

Fluepapirets bred mod stadsgraven er der foretaget en omfattende kystsikring, for at forhindre erosion. Kystsikringen er udført med kampesten.

Nuværende Pleje:

Bynaturen plejes i samarbejde med beboerne. Skovbevoksningerne plejes efter de 6 plejeprincipper. Fluepapirets græs slås efter behov. På voldkronen genplantes der løbende solitærtræer hvor gamle er væk, for at forny og bibeholde det smukke udtryk.

Målsætning:

Grønne områders udtryk fastholdes. Fluepapirets græstæppe forstærkes. Voldkronens solitær træer bevares. Volden beskyttes mod slid.

Virkemidler:

Bevoksninger tyndes efter gældende principper. Plæner forstærkes med vertikalskæring, topdressing og eftersåning. Solitærtræer beskæres og nye plantes efter behov. Trampestier og andet slid på volden forhindres og der renoveres efterfølgende.

Fabriksområdet

Fabriksområdet er et stort og uhomogent område. Det dækker både en del af Christianias bykerne, meget velbesøgte grønne områder, samt hjørner og afkroge hvor der sjældnere færdes mennesker. Samtlige af de 4 naturtyper der er udgangspunktet i denne plejeplan findes i området.

Område 1 Fra Sølyst til Grønne hal. Langs vandet og på voldkronen.

Beskrivelse:

Området består af spredt bebyggelse med mindre haver og en daginstitution (Sølyst). Volden er skovbevokset af lysåben kratskov. Her er rigtig gode levevilkår for mange fugle og a. kratvegetationen, de mange fødeemner og nærheden til kaninøen. Bevoksningen på den ydre volds side består hovedsagligt af unge træer og ris (støds kud), samt en stor koncentration af vedbend. På voldkronen er bevoksningen mere sluttet og med flere store træer. Nogle steder på voldkronen er belastet af slid og affald fra gæster. Snebær krat er dominerende med invasiv karakter på voldkronen.

Nuværende Pleje:

Området plejes som en mellemting mellem bynatur og skov. Tæt på bebyggelse tages der hensyn til enkelte beboere og områdets specifikke ønsker. På de resterende arealer plejes skoven efter de 6 principper for skovdrift.

Målsætning:

Den bynatures udtryk fastholdes med huse og bevoksning i afbalanceret harmoni. Skoven fastholdes som lysåben kratskov med et ufuldstændigt kronetag, og med varieret og vital underskov og enkelte større træer. Krat skoven skal indeholde mange plantearter med bær og anden frugt for at forbedre levevilkår for fugle.

Virkemidler:

Hvert 3-5 år tyndes skovbevoksningerne. Støds kud samt uønsket opvækst nedskæres. Der lysnes for at forbedre vækstvilkår for buske, roser, mindre træer (Tjørn, Navr m.v.). De enkelte træer der skal vokse sig store skal hovedsagligt være lystræer. Nedskåret materiale fjernes. Snebærbuske skæres kraftigt tilbage og der gives plads til hjemmehørende krat vegetation.

Område 2 Bag Grønne hal og Nemoland. Voldkronen, den ydre del af volden samt vandkanten.

Beskrivelse:

Området er rekreativt område med grusstier, trapper, udsigtspunkter med siddepladser, samt græsplæner. Det er meget velbesøgt af Christianias gæster og bliver slidt hårdt. En del af den ydre vold er lysåben natur. Langs stadsgraven er der i 2008 etableret kystsikring. I samme periode er volden blevet genoprettet da den var slidt meget ned flere steder.

Nuværende Pleje:

Græsplæner klippes i sommerhalvåret efter behov. Den lysåbne natur slås 1 gang årligt i juli måned.

Målsætning:

Området skal fortsat være et velbesøgt rekreativt område. Græsarealerne skal være slidstærke. Den lysåbne natur forbedres og arts mangfoldigheden øges.

Virkemidler:

Græsplæner plejes løbende med klipning, topdressing og eftersåning. Græsarealer der er udsat for en for stor belastning udskiftes med grus eller anden belægning. 2 selvetablerede bestande af henholdsvis Kugletidsler og Sæbeurt på voldkronen bevares. Trekantsbedet omdannes til et stenbed som også kan fungere som siddepladser. Den lysåbne natur slås hvert år i juli, med efterfølgende opsamling. Der udlægges hø fra naturområde for at indføre flere overdrevarsarter (se afsnit om Nordområdet).

*Område 3 Volden mellem Sølyst og Rosinen***Beskrivelse:**

Området er dækket af lysåben skovbevoksning. Dele af volden er private haver. Der findes en mindre skjult plads på voldkronen over stupaen. Der er adgang til voldkronen via en trappe i hulvejen samt en rampe ved stupaen.

Nuværende Pleje:

Området plejes som bynatur. Det vil sige at enkelte træer fældes efter ønske fra området. Der foretages tyndinger i bevoksningen.

Målsætning:

Områdets muligheder for udeareal for daginstitutioner forbedres. Det grønne område skal gennemgående renoveres. Der skal udarbejdes en specifik udviklingsplan for området, i samarbejde med området.

Virkemidler:

Tiltagenes karakter udvikles i forbindelse med udviklingsplanen for delområdet.

*Område 4 Fremtidsskoven***Beskrivelse:**

Dette grønne område har karakter af en mindre park og ligger midt i Christianias centrum. Parken er velfungerende, men nedslidt. Fremtidsskoven indeholder flere smukke og eksotiske træer.

Nuværende Pleje:

Der foretages løbende beskæring af buske og træer.

Målsætning:

Området skal fortsat være et velbesøgt rekreativt område. Græsplaner og belægninger forstærkes. Blomstrende træer, buske og stauder indplantes på arealet. Der skal udarbejdes en specifik udviklingsplan for hovedindgangen.

Virkemidler:

Planlægningen af Fremtidsskoven kan tage udgangspunkt i et speciale udarbejdet af Inge Kira Reiter ved Landskabsarkitektur - Københavns universitet 2011. Specialet er udarbejdet i samarbejde med Christianias gartnergruppe.

Løvehuset**Beskrivelse:**

Løvehuset er et lille område med mindre grønne områder. Områderne er bynatur med plantede stauder og buske samt en række træer. Herunder en træække af gamle Lind som er karakteristiske for Christianias byområder.

Nuværende Pleje:

Beboerne står hovedsagligt for plejen. Enkelte træer beskæres efter behov.

Målsætning:

Bynaturen forbedres og udvikles. Der udarbejdes i samarbejde med områder og beboere en specifik plan for trekanten mellem Løvehuset, Multihuset og Refshalevej. Lindetræerne bevares.

Virkemidler:

Den nuværende pleje opretholdes.

Sydområdet**Beskrivelse:**

Sydområdet er tæt bebygget og med megen færdsel og menneskelig aktivitet. De grønne områder er udsat for et stort slid. Der findes to større grønne områder: prærien med amfiscenen og hovedindgangen. Prærien består af en trægruppe af høje Popler, samt et par Egetræer og en del Mirabel. Amfiscenen er græsdækket med en omkransende ring af Japansk pileurt. Ved amfiscenen står en række af gamle Hestekastanjer.

Nuværende Pleje:

I hovedindgangen sker en årlig beskæring og renovering. Præriens græs bliver slået i vækstsæsonen efter behov.

Målsætning:

Det grønne område foran hovedindgangen skal gennemgående renoveres. Der skal udarbejdes en specifik udviklingsplan for hovedindgangen. Prærien lysnes og urtevegetation og græs forstærkes under trægruppen. Amfiscenens græstæppe skal være slidstærkt. Hestekastanjerne ved amfiscenen udskiftes løbende når de bliver for svækket af alderdom.

Virkemidler:

Præriens Popler tyndes for at give lys til Egetræer, de smukt blomstrende Mirabel, og urtefloraen i skovbunden.

Planlægningen af hovedindgangen og prærien kan tage udgangspunkt i Inge Reiters speciale.

Rækken af Hestekastanjer ved amfiscenen fældes løbende når træerne bortfalder. Der genplantes med en hjemmehørende art. Gerne et lyster. Evt. Seljerøn.

Mælkevejen**Beskrivelse:**

Området er for Christiania standard tæt bebygget. De grønne områder består af bede og solitærtræer samt en række mere eller mindre private haver. Solitærtræerne er gamle Hestekastanjer, som danner to smukke rækker langs hele mælkevejen. Halvdelen af ridebanen foran grå hal hører også under området. Den anden halvdel er under Psyak.

Nuværende Pleje:

Træerne beskæres med års mellemrum efter behov. Der fjernes dårlige grene og lysnes under de skyggegivende Hestekastanjer. Lind er plantet som erstatning for fældede kastanjer. Bynaturen og haverne passes i overvejende grad af beboerne.

Målsætning:

De smukke og historiske træer skal bevares i mælkevejen. På sigt udskiftes Kastanjetræerne med Lind.

Virkemidler:

Træerne beskæres efter behov. På sigt udskiftes Kastanjer med Lind. Lind er en hjemmehørende art, den er meget tolerant overfor beskæring og kaster mindre skygge end hestekastanje.

Psyak**Beskrivelse:**

Området rummer en mangfoldig bynatur. Her findes flere private haver med forskelligartet udtryk, bebyggelser der skjuler sig under trækronerne, og flere markante træer. Bl.a. findes her Christianias største Hestekastanje. Halvdelen af ridebanen foran Grå hal hører også under området. På hjørnet af Prinsessegade og Refshalevej ligger Palmehaven, som er Christianshavnernes grønne plet på Christiania. Her bestemmer de deltagende naboer udviklingen i det grønne område.

Nuværende Pleje:

Bynaturen og haverne passes i overvejende grad af beboerne.

Målsætning:

Bynaturen forbedres og udvikles.

Virkemidler:

Den nuværende pleje opretholdes.

Fredens Ark og Tinghuset**Beskrivelse:**

Områderne er beliggende i Christianias centrum, og indeholder udover bynatur, en del af volden hvor der findes lysåben natur. Her er også mindre bevoksninger af træer. Der er et stort slid på områderne.

Nuværende Pleje:

Bynaturen passes af beboerne i samarbejde med gartnergruppen der beskærer træer. Ved volden drives skovbevoksningen efter de 6 principper for skovdrift. Den lysåbne natur på den ydre del af volden mod stadsgraven plejes ved høslæt i juli måned, med efterfølgende fjernelse af afskåret materiale jf. afsnit om lysåben natur.

Målsætning:

Bynaturen forbedres og udvides.

Den lysåbne natur forbedres og udvides.

Der plantes en ny række af solitær træer langs den indre del af volden bag fredens eng.

Virkemidler:

I bynaturen plantes der flere træer og buske hvor dette er muligt.

På de lysåbne områder fjernes op mod 1/3 af træer og buske for at sikre et fortsat lysåbent præg.

Der fjernes hovedsagligt skyggegivende træer. Naturtypen fastholdes ved årligt høslæt i juli måned, med efterfølgende fjernelse af afskåret materiale.

Plantning af solitærtræer med en blanding af hjemmehørende arter.

Kaninøen**Beskrivelse:**

Kaninøen ligger isoleret i stadsgraven uden bebyggelse. Øen huser et stort antal fugle, bl.a. skarv og fiskehejre. Øen er bevokset med skov der har været urørt i mange år. Skoven er frodig med meget vedbend på stammer og jord. Der er meget sjældent mennesker på Kaninøen.

Nuværende Pleje:

Der foretages ingen plejetiltag på Kaninøen.

Målsætning:

Øen skal fortsat være urørt natur uden bebyggelse. Så vidt muligt skal øen ikke besøges af mennesker.

Virkemidler:

Øen lades i fred.

Ordforklaring

Solitærtræ – Træ der står alene med en bred og veludviklet krone. Ofte et stort og gammelt træ.

Ringning/at ringe – Indgreb hvor man med motorsav e. lign skærer en 10-15cm bred ring hele vejen rundt om stammen. Dette forhindrer træets safttransport og træet dræbes. Kan anvendes til at øge mængden af stående dødt ved på kort tid. Anvendes også mod popler og lignende hvor man vil undgå at træer sætter mange rodkud efter fældning.

Asketoptørre – Aggressiv svamp der angriber asketræer. Svampen svækker træet fordi den dræber løv og kviste. Det svækkede træ vil herefter være mindre modstandsdygtigt overfor andre svampeangreb, bl.a. honningsvamp, der dræber træet.

Hjemmehørende arter

Oprindelige danske arter. Passer godt ind i vores økosystemer og har en større biologisk mangfoldighed tilknyttet frem for eksotiske arter.

Invasive arter – indførte og aggressive planter der er vanskelige at bekæmpe og breder sig hurtigt. Planterne er vækstkraftige og hårdføre og bortskygger og forringer den naturlige vegetation.

Vertikalskæring – Metode til at forbedre struktur i græsplæner. Der anvendes specielle maskiner.

Topdressing – Jordforbedrende blanding af sand, jord og gødning der styrker græsplæner.

Litteraturliste

Christianias udviklingsplan – Christiania- 2006

Invasive plantearter – Det Økologiske Råd – 2007

Naturen i Danmark "Det åbne land" – Peter Vestergaard et. al. – 2007

Græsning og høslæt i naturplejen – Rita Merete Buttenschøn – 2007

Strategi for de danske naturskove – Miljøministeriet – 1994

Danmarks træer og buske – Møller og Staun - 2001

Dynamisk planteanvendelse – Inge Kira Reiter – 2011

Udviklingsplan for Christianiaområdets voldanlæg – SES – 2006

Fæstningsringen: Pleje- og Udviklingsplan for de kommunale parker 2002-2007. Københavns Kommune. Vej & Park 2002